

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIMLARINDAKİ SÖZ DİZİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Niyem BAŞI**

Ayşe ATEŞ***

ÖZ

Araştırma, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin A1 seviyesinden C1 seviyesine kadar yazılı anlatımlarında söz dizimi bakımından nasıl bir gelişme gösterdiklerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İnönü Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi'nde 2017-2018 eğitim öğretim yılında iki farklı sınıfta öğrenim gören 23 öğrenciden toplanan toplam 155 kağıt oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin sınav kağıtları A1'den C1 seviyesine kadar incelenmiştir. Cümleler, yüklem yerine göre, yüklem türü bakımından, anlamları ve yapıları bakımından incelenmiştir. Bulgulara göre, kağıtlardaki kurallı cümle sayısı oranı B2 düzeyinde %99.6'dır. Devrik cümle sayısı B1 düzeyinde %5.4 ile en yüksek orana ulaşmıştır. İsim cümle sayısının A1 düzeyinde %73.9 ve B2 düzeyinde %75.0 ile en yüksek orana ulaştığı görülmüştür. Fiil cümlelerinin sayılarının oranı ise A1 düzeyinde %26.1 ile en az yakınken, B1 düzeyinde %88.5, C1 düzeyinde %74.9'tür ve en üst seviyelerdedir. Olumlu cümlelerin sayı oranı A1 düzeyinde %99.1 en fazladır. Olumsuz cümlelerin sayı oranı ise A1'de %0.9 en az B2 düzeyinde %7.1 en fazladır. Soru cümleleri ise A1 düzeyinde hiç kullanılmamışken en yüksek oran A2 düzeyinde %2.5 görülmüştür. Basit cümle sayısı oranı A1 düzeyinde %90 ile en yüksekken, C1 düzeyinde %19.7 en düşüktür. Birleşik cümlelerin oranı A1 düzeyinde %0.2 en düşükken B2 düzeyinde %22.3 ile en yüksek orana ulaşmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında bağlı cümlelerin yer alma oranı A1 düzeyinde %4.9 iken C1 düzeyinde %14.3'tür. Sıralı cümlelerin yazılı anlatımlarda yer alma oranı A1 düzeyinde %4.3, B2 düzeyinde %15.3, C1 düzeyinde ise %12.4'tür.

Anahtar Kelimeler: Söz dizimi, yabancı uyruklu öğrenciler, yazılı anlatım

AN INVESTIGATION ON THE SYNTAX IN THE WRITTEN EXPRESSION OF LEARNED TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE**ABSTRACT**

The study was carried out to determine how students who learned Turkish as a foreign language improved their syntax in terms of syntax from A1 level to C1 level. The screening model was used in the study. The study group of the study consisted of 155 papers collected from 23 students in two different classrooms in the 2017-2018 academic year at İnönü University Turkish Teaching Center. In the research, the exam papers of the students were examined from A1 to C1 level. Sentences have been examined, depending on the location of the predicate, in terms of the type of predicate, meanings and their construction. According to the findings, the rate of regular sentences in paper is 99.6% in B2 level. The number of overturned sentences reached the highest level with 5.4% at B1 level. It was found that the number of sentences reached 73.9% in A1 level and 75.0% in B2 level. The ratio of the number of verbal sentences is at least as close to 26.1% in A1 level, 88.5% in B1 level, 74.9% in C1 level and at the highest level. The number of positive sentences is 99.1% at the A1 level. The number of negative sentences is 0.9% and the highest in the B2 level is 7.1%. Question marks were never used at A1 level but the highest rate was at 2.5% at A2 level. The number of simple sentences is the highest in the A1 level with 90% and the lowest in the C1 level is 19.7%. The ratio of the combined sentences reached the highest level in A1 level with 0.2% and the highest in B2 level with 22.3%. The situation in the connected sentences is the lowest in the A1 level with 4.9% and the highest in the C1 level is

* Bu makale 2018 yılında 2. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan özet bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. MEB, Malatya, niyem44@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9115-5432>

*** Dr. İnönü Üniversitesi, TÖMER, Malatya, ayse.ates@inonu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8732-3034>.

14.3%. he proportion of the connected sentences in the written expressions of the students is 4.9% at the A1 level and 14.3% at the C1 level. The rate of the sequential sentences in the written expressions is 4.3% at the A1 level, 15.3% at the B2 level and 12.4% at the C1 level.

Keywords: Syntax, students learned turkish as a foreign language, written expression

GİRİŞ

Kelime biçimlerindeki ve cümle kuruluşlarındaki kurallar ihlâl edilirse, cümleler mantık kurallarının dışına çıkarsa, yazıda söz dizimi yanlış olursa aktarılmak istenen anlam doğru olmaz. Bu noktada dil yanlışları meydana gelir. Dil yanlışları dile zaman içinde zarar verir (Aydın, 2014, s. 166). Bir öğretimden geçen öğrencilerin Türkçeyi doğru ve etkin bir şekilde kullanması beklenebilir. “Yabancılar Türkçe öğretiminin hedefi ise öğrencilere dilin yapısını, kurallarını sezdirmek ve onların bu kurallara uygun olarak dili kullanmaları için bir bilince varmalarını sağlamaktır. Dil bilgisi öğretiminin amacı, kuramsal bilgi değil öğrencilerin Türkçedeki anlama ve anlatma güçlüklerine yardım etmek, uygulama gücü kazandırmak olmalıdır” (Göğüş 1978, s. 348). Bu sayede öğrencilerin ana diline hâkimiyetleri sağlanabilir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi içinde dil bilgisi öğretimi, bilgi aktarımı değil bir beceri kazandırma etkinliğidir. Bu alandaki dil bilgisi öğretiminin amacı dilin doğru ve düzgün bir şekilde sözlü ve yazılı anlatımda kullanılmasını sağlamaktır. Yazılı ve sözlü anlatım becerisinin istenen düzeye ulaşabilmesi için dil bilgisi kurallarının uygulanabilmesi gerekir.

Yan yana dizilen kelimeler, ya yargı bildirerek cümleyi, ya da varlık, kavram ve hareketleri karşılayarak kelime gruplarını meydana getirir. Bu diziliş, belirli kurallara dayalı bir diziliştir. Kurallar dillere göre farklılıklar gösterse de diller arasında söz dizimi yapıları bakımından bazı ortaklıklar ve benzerlikler bulunabilir (Karahana, 2014: s. 9).

Türkçede söz diziminin en belirgin özelliği, kelime gruplarında ve cümlede ana unsurun genellikle sonda bulunmasıdır (Karahana, 2014, s.9). Söz dizimi kuralları dillerde farklılık gösterebilir. Örneğin, İngilizcede “özne+yüklem+nesne” şeklinde olan söz dizimi yapısı Türkçede “özne+nesne+yüklem” şeklindedir. Bu durum karşısında, bu düzeyde yabancı dilde yazma eğitimi verilirken kelimelerin söz dizimi kurallarına göre sıralanmasını sağlamak gerekir (Tiryaki, 2013, s.40).

Söz dizimi (sentaks), dilin cümle yapısını, cümle türlerini, kelimelerin birleşme usulleri ile kelime gruplarını inceleyen gramerin büyük ve önemli bir koludur. Nasıl ki, dili düşüncenin aynası olarak kabul ediyorsak, düşüncemizi muhatabımıza iletmemizin yegâne yolu da, cümledir. Cümle, kelimelerin rastgele sıralanışıyla değil, onların belli kurala göre birleşmesinden meydana gelen bir bütündür (Özkan ve Musa, 2004: 99).

Söz dizimi terimi genellikle ‘kavram ilişkisi’ düzenini; cümle bilgisi ise bir ön kabul çerçevesinde geliştirilen kurallar bütünü yansıtır. Birincisi bir doğal dilin birinci eklemlilik sistemini betimlerken ikincisi, dili soyut kurallar doğrultusunda açıklamaya çalışır ve cümleyi ses, kelime/sözcük, kelime grubu biçiminde sınıflandırılmış (kategorize edilmiş) bir dil bilgisi hiyerarşisinin son basamağı olarak kabul eder. Bu yaklaşım dil birimlerini söz dizimi içindeki işlevlerine göre betimlemek yerine önceden belirlenmiş ve anlama/anlatma süreçlerine katkı yapmayan kategorilere göre inceler. Türkçe söz dizimi çalışmalarının da genellikle ‘cümle bilgisi’ mantığı ile yapıldığı söylenebilir (Börekçi, 2015: 368).

Bu araştırmada, Yavuz, Yetiş ve Birinci’nin (1999) tasnif ettiği cümle çeşitleri esas alınmıştır. Bu sınıflandırma, yapılarına göre cümleler, yüklem türüne göre cümleler, anlamlarına göre cümleler, yüklem yeri bakımından cümleler şeklindedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin A1'den C1 seviyesine kadar söz dizimi bakımından nasıl bir gelişme gösterdiklerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin A1 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı nasıldır?
2. Öğrencilerin A2 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı nasıldır?
3. Öğrencilerin B1 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı nasıldır?
4. Öğrencilerin B2 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı nasıldır?
5. Öğrencilerin C1 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı nasıldır?
6. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin yüklem yerleri, türleri, cümlelerin anlamları ve yapıları bakımından buldukları seviyelere göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Çalışma, tarama modelli bir araştırmadır. Doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu model, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. “Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.” (Karasar, 2009, s. 77) Çalışmada örneklem seçiminde “kolay ulaşılabilir durum örneklemesine” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.113) başvurulmuştur. Bu çalışmada bu yöntem ile elde edilen bulgular, istatistiksel tekniklerle değerlendirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İnönü Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi'nde 2017-2018 eğitim öğretim yılında iki farklı sınıfta öğrenim gören 23 öğrenciden toplanan 155 kağıt oluşturmaktadır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu kısımda elde edilen veriler yüzde ve frekans kullanılarak verilmiştir. Elde edilen veriler daha sonra yorumlanmıştır.

Birinci alt probleme yönelik elde edilen bulgular

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin A1 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı nasıldır?” sorusuna cevap olarak Tablo 1 oluşturulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin A1 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yüklem yerine göre	Kurallı	338	98.8
	Devrik	4	1.2

	Toplam	342	100
	İsim	253	73.9
Yüklem türüne göre	Fiil	89	26.1
	Toplam	342	100
	Olumlu	339	99.1
Cümlenin anlamına göre	Olumsuz	3	0.9
	Soru	0	0
	Toplam	342	100
	Basit	308	90.0
	Birleşik	1	0.2
Cümlenin yapısına göre	Bağlı	17	4.9
	Sıralı	15	4.3
	Toplam	342	100

Tablo 1'e göre A1 kurundaki öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları 342 cümleden % 98.8'inin kurallı, %1.2'sinin devrik; %73.9'u isim, %26.1'i fiil; % 99.1'i olumlu, 0.9'u olumsuz ; %90'nı basit, 0.2'si birleşik, %4.9'u bağlı, %4.3'ü sıralı cümledir. A1 düzeyindeki öğrencilerin yazılı anlatımda kullandığı cümlelerin büyük bir kısmını kurallı, isim, olumlu ve basit cümleler oluşturmaktadır. A1 düzeyindeki öğrencilerin tamamına yakını yazılı anlatımlarında kurallı cümleler kurmuşlardır. Bu Türkçenin cümle kuruluş yapılarını kavradıkları savunabilir.

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin kullandıkları cümlelerin büyük bir kısmını basit cümleler oluşturduğu görülmektedir. Öğrencilerin sırasıyla basit, bağlı, sıralı ve birleşik cümleler kullanmakta olduğu tablodan çıkarılabilecek bir başka bulgudur. Bilindiği gibi A1 düzeyinde fiilimsi konusuna yer verilmez. Bu bakımdan öğrencinin eğer daha önceden bir bilgisi yoksa A1 düzeyi cümlelerinde fiilimsi kullanması beklenmez. Tablo 1'de de görülen 1 birleşik cümlenin öğrenci hazır bulunuşluğuyla ilgili olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

İkinci alt problem olan “Öğrencilerin A2 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı nasıldır?” sorusuna cevap olarak Tablo 2 oluşturulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin A2 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
	Kurallı	268	97.8
Yüklem yerine göre	Devrik	6	2.2
	Toplam	274	100
	İsim	99	36.1
Yüklem türüne göre	Fiil	175	63.8
	Toplam	274	100
	Olumlu	251	91.6
Cümlenin anlamına göre	Olumsuz	19	6.9
	Soru	4	2.5
	Toplam	274	100
	Basit	181	66.0
	Birleşik	17	6.0
Cümlenin yapısına göre	Bağlı	43	15.6
	Sıralı	34	12.4

Toplam	274	100
--------	-----	-----

Yukarıdaki tabloya göre A2 kurundaki öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı 274 cümleden % 97. 8'inin kurallı, %2. 2'sinin devrik; %36. 1'i isim, %63. 8'i fiil cümlesi; % 91. 6'sı olumlu,% 6. 9'u olumsuz, %2. 5'i soru; % 66. 0'sı basit, % 6. 0'sı birleşik, % 15. 6'sı bağlı, %12. 4'ü sıralı cümledir.

A2 düzeyindeki öğrencilerin yazılı anlatımda kullandığı cümlelerin büyük bir kısmını kurallı, fiil, olumlu ve basit cümleler oluşturmaktadır. A1 düzeyinde öğrencilerin yazılı anlatımlarda kullandığı cümlelerin %73.9'u isim, %26.1'i fiil cümlesiyken A2 düzeyinde öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı cümlelerin %36.1 isim, %63.8 fiil cümlesidir.A1 düzeyinden A2 düzeyine geçen öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin yüklem türüne göre farklılaşma gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin kullandıkları cümlelerin büyük bir kısmını basit cümleler oluşturduğu görülmektedir. Öğrencilerin sırasıyla basit, bağlı, sıralı ve birleşik cümleler kullanmışlardır.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

Üçüncü alt problem olan “Öğrencilerin B1 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı nasıldır?” sorusuna cevap olarak Tablo 3 oluşturulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin B1 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yüklem türüne göre	Kurallı	264	94.6
	Devrik	14	5.4
	Toplam	278	100
Yüklem türüne göre	İsim	32	11.5
	Fiil	246	88.5
	Toplam	278	100
Cümlenin anlamına göre	Olumlu	262	94.2
	Olumsuz	15	5.3
	Toplam	278	100
Cümlenin yapısına göre	Soru	1	0.5
	Basit	193	69.1
	Birleşik	46	17.1
Cümlenin yapısına göre	Bağlı	26	9.3
	Sıralı	13	4.5
	Toplam	284	100

Yukarıdaki tabloya göre B1 kurundaki öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı 264 cümleden % 94. 6'sının kurallı, %5. 4'ünün devrik; %11. 5'i isim, %88.5'i fiil cümlesi; % 94.2'si olumlu, % 5.3'ü olumsuz, %0.5'i soru; % 69.1'i basit, % 17.1'i birleşik, % 9.3'ü bağlı, %4.52'si sıralı cümledir.

B1 düzeyindeki öğrencilerin yazılı anlatımda kullandığı cümlelerin büyük bir kısmını kurallı, fiil, olumlu ve basit cümleler oluşturmaktadır. Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin kullandıkları cümlelerin büyük bir kısmını basit cümleler oluşturduğu görülmektedir. Öğrencilerin sırasıyla basit, birleşik, bağlı ve sıralı cümleler kullanmışlardır.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin B2 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı nasıldır?” sorusuna cevap olarak Tablo 4 oluşturulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin B2 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yüklemine yerine göre	Kurallı	263	99.6
	Devrik	1	0.4
	Toplam	264	100
Yüklemine türüne göre	İsim	198	75.0
	Fiil	66	25.0
	Toplam	264	100
Cümlenin anlamına göre	Olumlu	241	91.2
	Olumsuz	19	7.1
	Soru	4	1.7
Cümlenin yapısına göre	Toplam	264	100
	Basit	131	49.6
	Birleşik	59	22.3
	Bağlı	34	12.8
	Sıralı	40	15.3
	Toplam	264	100

Yukarıdaki tabloya göre B2 kurundaki öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı 263 cümleden % 99.6’sının kurallı, %0.4’ünün devrik; %75’i isim, %25’i fiil cümlesi, % 91.2’si olumlu, % 7.1’i olumsuz, %1.7’si soru; % 49.6’sı basit, % 22.3’ü birleşik, % 12.8’i bağlı, %15.3’ü sıralı cümledir.

B2 düzeyindeki öğrencilerin yazılı anlatımda kullandığı cümlelerin büyük bir kısmını kurallı, isim, olumlu ve basit cümleler oluşturmaktadır. Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin kullandıkları cümlelerin büyük bir kısmını basit cümlelerin oluşturduğu görülmektedir. Öğrencilerin sırasıyla basit, birleşik, sıralı ve bağlı cümleler kullanmışlardır.

3.5.Beşinci Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

Beşinci alt problem olan “Öğrencilerin C1 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı nasıldır?” sorusuna cevap olarak Tablo 5 oluşturulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin C1 kurundaki yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin türlere göre dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yüklemine yerine göre	Kurallı	287	96.3
	Devrik	11	3.7
	Toplam	298	100
Yüklemine türüne göre	İsim	75	25.1
	Fiil	223	74.9
	Toplam	298	100
Cümlenin anlamına göre	Olumlu	283	94.9
	Olumsuz	15	5.0
	Soru	6	0.1

	Toplam	298	100
	Basit	160	53.6
	Birleşik	59	19.7
Cümlelerin yapısına göre	Bağlı	42	14.3
	Sıralı	37	12.4
	Toplam	298	100

Yukarıdaki tabloya göre C1 kurundaki öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı 298 cümleden % 96.3'ünün kurallı, % 3.7'sinin devrik; % 25.1'i isim, %74.9'u fiil cümlesi, % 94.9'u olumlu, % 5.0 olumsuz, %1.7'si soru; % 53.6'ı basit, % 19.7'si birleşik, % 14.3'ü bağlı, %12.4'ü sıralı cümledir.

B2 düzeyindeki öğrencilerin yazılı anlatımda kullandığı cümlelerin büyük bir kısmını kurallı, isim, olumlu ve basit cümleler oluşturmaktadır. Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin kullandıkları cümlelerin büyük bir kısmını basit cümleler oluşturduğu görülmektedir. Öğrenciler sırasıyla basit, birleşik, bağlı ve sıralı cümleler kullanmışlardır.

3.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

Birinci alt problem olan “Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin yüklem yerleri, türleri, cümlelerin anlamları ve yapıları bakımından buldukları seviyelere göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna cevap olarak tablo oluşturulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları cümle türlerinin kurlara göre dağılımı

Cümle Çeşitleri	A1		A2		B1		B2		C1		
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Yüklem yerine göre	Kurallı	338	98.8	268	97.8	264	94.6	263	99.6	287	96.3
	Devrik	4	1.2	6	2.2	14	5.4	1	0.4	11	3.7
Yüklem türüne göre	İsim	253	73.9	99	36.1	32	11.5	198	75.0	75	25.1
	Fiil	89	26.1	175	63.8	246	88.5	66	25.0	223	74.9
Cümle anlamına göre	Olumlu	339	99.1	251	91.6	262	94.2	241	91.2	283	94.9
	Olumsuz	3	0.9	19	6.9	15	5.3	19	7.1	15	5.0
Cümle yapısına göre	Soru	0	0	4	2.5	1	0.5	4	1.7	6	0.1
	Basit	308	90.0	181	66.0	193	69.1	131	49.6	160	53.6
Cümle yapısına göre	Birleşik	1	0.2	17	6.0	46	17.1	59	22.3	59	19.7
	Bağlı	17	4.9	43	15.6	26	9.3	34	12.8	42	14.3
	Sıralı	15	4.3	34	12.4	13	4.5	40	15.3	37	12.4

Tablo 6'da görüldüğü gibi öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları kurallı cümle sayısı A1 düzeyinde %98.8, A2 düzeyinde % 97.8, B1 düzeyinde %94.6, B2 düzeyinde %99.6, C1 düzeyinde %96.3'tür. Devrik cümle sayısı %1.2, A2 düzeyinde %2.2, B1 düzeyinde %5.4, B2 düzeyinde %0.4, C1 düzeyinde %3.7'dir. Tüm kurlarda öğrencilerin tamamına yakını yazılı anlatımlarında kurallı cümleler kurmuşlardır. Bu sonuç öğrencilerin Türkçenin cümle kuruluş yapılarını kavradıklarını göstermektedir.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları isim cümle sayısı A1 düzeyinde %73.9, A2 düzeyinde %36.1, B1 düzeyinde %11.5, B2 düzeyinde % 75.0, C1 düzeyinde %25.1'tir. Fiil cümlelerinin sayısı ise A1 düzeyinde %26.1, A2 düzeyinde %63.8, B1 düzeyinde %88.5, B2 düzeyinde %25.0, C1 düzeyinde %74.9'tür.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları olumlu cümleler A1 düzeyinde %99.1, A2 düzeyinde %91.6, B1 düzeyinde %94.2, B2 düzeyinde %91.2, C1 düzeyinde %94.9'tür. Olumsuz cümleler ise A1 düzeyinde %0.9, A2 düzeyinde % 6.9, B1 düzeyinde %5.3, B2 düzeyinde %7.1, C1 düzeyinde %5.0'tir. Soru cümleleri ise A1 düzeyinde rast.A2 düzeyinde %2.5, B1 düzeyinde %0.5, B2 düzeyinde %1.7, C1 düzeyinde %0.1'dir. Bu sonuç öğrencilerin yazılı anlatımlarında daha çok olumlu cümle kullandığını göstermektedir.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları basit cümle sayısı A1 düzeyinde %90, A2 düzeyinde %66.0, B1 düzeyinde %69.1, B2 düzeyinde %22.3, C1 düzeyinde %19.7'dir.

Birleşik cümleler A1 düzeyinde % 0.2, A2 düzeyinde % 6, B1 düzeyinde %17.1, B2 düzeyinde % 22.3, C1 düzeyinde %19.7'dir. Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki bağlı cümle sayısı A1 düzeyinden C1 düzeyine doğru artış göstermiştir. Bu sonuç öğrencilerin fiilimsiler konusunu ilerleyen kur düzeylerinde kavrayarak uygulamaya başladığını gösterir.

Bağlı cümlelerde A1 düzeyinde % 4.9, A2 düzeyinde %15.6, B1 düzeyinde %9.3, B2 düzeyinde % 12.8, C1 düzeyinde %14.3'tür. Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki bağlı cümle sayısı A1 düzeyinden C1 düzeyine doğru artış göstermiştir.

Sıralı cümlelerde A1 düzeyinde % 4.3, A2 düzeyinde %12.4, B1 düzeyinde % 4.5, B2 düzeyinde % 15.3, C1 düzeyinde % 12.4'tür. Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki sıralı cümle sayısı A1 düzeyinden C1 düzeyine doğru artış göstermiştir.

TARTIŞMA / SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin A1'den C1 seviyesine kadar söz dizimi bakımından nasıl bir gelişme gösterdiklerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaçla 155 öğrenci kağıdı incelenmiştir. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları kurallı cümle sayısı B2 düzeyinde %99.6'dır. Bu oranın diğer seviyelerde de oldukça yüksek olduğu görülür. Buna karşın öğrencilerin devrik cümle sayılarının az olduğu görülür. Devrik cümle sayısı B1 düzeyinde %5.4 ile en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Öğrencilerin kuralları cümle sayısının fazla olup devrik cümle sayısının az olması da devrik cümle ile karşılaşmadıkları anlamına gelmemelidir. Öğrencilerin Türkçenin özne nesne yüklem şeklindeki kuruluş yapısına alıştıklarını ve basit de olsa cümlelerini kurallı oluşturduklarını söylemek mümkündür.

Makale bulgularından çıkan bir başka sonuç ise öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları isim cümle sayısının A1 düzeyinde %73.9 ve B2 düzeyinde % 75.0 en yüksek orana ulaşmasıdır. Fiil cümlelerinin sayısı ise A1 düzeyinde %26.1 ile en aza yakınken, B1 düzeyinde %88.5, C1 düzeyinde %74.9'tür ve en üst seviyelerdedir. Öğrencilerin kullandıkları isim cümle sayısının en fazla A1 seviyesinde bulunması daha fiil öğretiminin tam anlamıyla yapılmaya başlanmadığının göstergesi olabilir. Bilindiği gibi Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde isimlerden hareketle öğretim ilk zamanlarda daha doğru olmaktadır. Bu bakımdan fiillerin ise daha sonraki kurlarda yoğun olarak görülmesi de bu duruma sebep olarak gösterilebilir.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları olumlu cümlelerin sayısı A1 düzeyinde %99.1 en fazla iken diğer kurlarda da çok yüksek olduğu görülür. Olumsuz cümleler ise A1 düzeyinde %0.9 en az B2 düzeyinde %7.1 en fazladır. Soru cümleleri ise A1 düzeyinde hiç kullanılmamışken en yüksek A2 düzeyinde %2.5 görülmüştür.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları basit cümle sayısı A1 düzeyinde %90 ile en yüksekken, C1 düzeyinde %19.7 en düşüktür. Öğrencilerin kur seviyesi ilerledikçe basit cümle kurmak yerine birleşik, bağlı ve sıralı cümlelere geçtiği görülmektedir. Birleşik cümleler A1

düzeyinde % 0.2 en düşük sayıdayken B2 düzeyinde % 22.3 ile en yüksek sayıya ulaşmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki bağlı cümle sayısı A1 düzeyinden C1 düzeyine doğru artış göstermiştir çünkü fiilimsiler konusunun da ilerleyen kurlarda verildiği bilinmektedir. Bağlı cümlelerde durum ise A1 düzeyinde % 4.9 en düşükken C1 düzeyinde %14.3 en fazladır. Yine bu durumda da öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki bağlı cümle sayısı A1 düzeyinden C1 düzeyine doğru artış göstermiştir çünkü öğrencilerin basit cümleleri bırakıp gerekli bağlaçları kullanmaya başlamışlardır. Sıralı cümlelerde A1 düzeyinde % 4.3, B2 düzeyinde % 15.3, C1 düzeyinde % 12.4'tür. Bu durumda da öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki sıralı cümle sayısının A1 düzeyinden C1 düzeyine doğru artış gösterdiğini söylemek mümkündür. Öğrencilerin seviyeler yükseldikçe basit cümlelere kıyasla daha zor ve karmaşık cümleler kurduğunu söylemek doğru olabilir. Büyükkiz (2011) tarafından ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin söz dizimi ve anlatım bozuklukları üzerine yapılan araştırmada öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları cümlelerin %76'si (1041) basit, %9'u (135) birleşik, %5'i (69) sıralı, %8'i (115) bağlı cümledir. Bu bizim çalışmamızla da örtüşmektedir. Öğrencilerin basit cümleyle yönelimleri bizim çalışmamızla da benzeşmektedir.

Bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları cümle türleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin her kur düzeyinde kullandığı cümle türleri belirlenmiştir. Literatürde bu amaçla hazırlanan başka bir çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırmayı referans alarak çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yanlış çözümlemesi ile beraber yapmaları önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Aydın, İ. (2014). Türkçe öğretiminde yazılı anlatım çalışmalarındaki sorunlar üzerine bir inceleme. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı I), 166-170.
- Börekçi, M. (2015). Söz dizim kuramları bağlamında Türkçe söz dizimi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turki*, 10(16), 355-370.
- Büyükkiz, K. (2011). İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin söz dizimi ve anlatım bozuklukları üzerine bir araştırma. *Gazi Türkiyat*, 4, 167-178.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın öğretimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Karahan, L. (2014). *Türkçede söz dizimi*. (20.baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karasar, N. (2009). *Nitel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Özkan, F., Musa, B. (2004). Yabancı dillerin Türkçenin söz dizimi üzerindeki etkisi. *Bilig*, 30, 95-139.
- Tiryaki, E.N. (2013) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 38-44.
- Yavuz, K., Yetiş, K., Birinci, N. (1999). *Üniversite Türk dili ve kompozisyon dersleri*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayın/ Tanıtım.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Matbaası.

Extended Abstract

Teaching Turkish grammar to foreigners in Turkish education is not a transfer of knowledge but an activity of gaining skills. The aim of grammar education in this field is to ensure that the language is used correctly and properly in oral and written expression. Grammar rules should be applied in order to reach the desired level of written and oral expression skills. The study was carried out to determine how students who learned Turkish as a foreign language improved their syntax in terms of syntax from A1 level to C1 level. For this purpose, the following sub-questions were sought: 1. What is the distribution of the sentences used in the written statements of the students according to species? 2. How is the distribution of the sentences used in the written statements of the students according to types? 3. What is the distribution of the sentences used by students in the written expressions of B1 by type? 4. What is the distribution of the sentences used by students in the written expressions of B2 according to species? 5. What is the distribution of sentences used by students in the written expressions of C1 according to species? 6. Are the predicates of the sentences used by students who learn Turkish as a foreign language differ according to their level in terms of places, types, meanings and structure of sentences? The screening model was used in the study. Documents were scanned with document review. The study group of the study consisted of 155 papers collected from 23 students in

two different classrooms in the 2017-2018 academic year at İnönü University Turkish Teaching Center. In the research, the exam papers of the students were examined from A1 to C1 level. In this study, sentence types classified by Yavuz, Yetiş and Birinci (1999) were taken as basis. This classification was in the form of sentences according to their structure, sentences according to the type of predicate, sentences according to their meaning, and sentences in terms of location of the predicate. According to the findings; The number of regular sentences used by students in written expressions was 99.6% in B2 level. This rate is also quite high at other levels. On the other hand, it is seen that the number of overturned sentences of students is small. The number of overturned sentences reached the highest level with 5.4% at B1 level. The rules of the students should be more than the number of sentences and the number of overturned sentences should not mean that they do not encounter the transcribed sentence. It is possible to say that the students are familiar with the structure of the institution in the form of subject object loading and that they form their sentences even though they are simple. Another result of the article findings was that the number of sentences used in the written expressions of students reaches 73.9% in A1 level and 75.0% in B2 level. The number of verbal sentences was at least as close to 26.1% as at A1 level, 88.5% at B1 level and 74.9% at C1 level. The fact that the maximum number of sentences used by the students is at A1 level may indicate that the verb instruction is not being made. As it is known, the teaching of Turkish as a foreign language is more accurate in terms of teaching. In this respect, the fact that verbs are seen as intensive in the subsequent exchange rates can be shown as the reason for this situation. The number of positive sentences used by students in their written statements was 99.1% at the highest level and it is seen that they are very high in other currencies. Negative sentences were at the highest level of A1 at the level of 0.9% and at least at the B2 level. Question marks were never used at A1 level but 2.5% at highest A2 level. The number of simple sentences used by students in their written accounts was the highest in A1 level with 90% and the lowest in C1 level is 19.7%. It is seen that the students pass to unified, connected and ordered sentences instead of building a simple sentence as the level of exchange progresses. The combined sentences reached the highest number in the B2 level with 22.3% while the lowest in A1 was 0.2%. The number of connected sentences in the written expressions of the students has increased from A1 level to C1 level because it is known that verbs are given in the following exchange rates. It was 4.3% at A1 level, 15.3% at B2 level and 12.4% at C1 level in sequential sentences. In this case, it is possible to say that the number of sequential sentences in the written expressions of the students increased from A1 level to C1 level. It may be correct to say that as students increase levels, they form more difficult and complex sentences than simple sentences. Büyükkiz (2011) in the study of syntax and expression disorders of 8th grade students in primary school reported 76% (1041) basic, 9% (135) combined, 5% (69) sequential, 8% (115) connected sentences used in the written expression of the students. This parallel with our study. Students' orientation to simple sentences is similar to our study. Various activities can be done to teach the syntax of Turkish to students. In particular, they can be switched from simple sentences to combined, sequential, linked sentences. This study determined the types of sentences used by students who learn Turkish as a foreign language in their written expressions. The sentence types used by the students at each level were determined. There is no other study prepared for this purpose in the literature. Researchers who want to study by taking this research as a reference may be advised to do it together with the wrong analysis.